

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 29/2019-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. januára 2019 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], t. č. Ústav na výkon väzby, [REDAKČIA], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Michal Mandzák, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práv podľa čl. 47 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie upovedomením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/1 Gv 103/18/1000-158 z 28. novembra 2018, ako i stanoviskom prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky zaznamenaným v zápisnici z výsluchu svedka [REDAKČIA] z 5. novembra 2018 v trestnej veci [REDAKČIA] a spol. vedenej pod ČVS: PPZ-101/NKA-FP-ST-2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a pre neprípustnosť.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. decembra 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a práva na obhajobu podľa čl. 48 ods. 2 charty upovedomením Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/1 Gv 103/18/1000-158 z 28. novembra 2018 (ďalej len „upovedomenie“), ako i stanoviskom prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) zaznamenaným v zápisnici z výsluchu svedka [REDAKOVANÉ] z 5. novembra 2018 v trestnej veci [REDAKOVANÉ] a spol. vedenej pod ČVS: PPZ-101/NKA-FP-ST-2018 (ďalej len „stanovisko“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v trestnej veci vedenej národnou kriminálnou agentúrou, národnou jednotkou finančnej polície, expositúrou Stred pod ČVS: PPZ-101/NKA-FP-ST-2018 proti sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] a spol. bol 5. novembra 2018 vypočutý svedok [REDAKOVANÉ]. Vzhľadom na skutočnosť, že tento svedok neovláda slovenský jazyk, bola pri výsluchu prítomná tlmočnica [REDAKOVANÉ], ktorá mala zabezpečovať tlmočenie z anglického jazyka. Sťažovateľ uvádza, že *„[u]ž na začiatku výsluchu pri tlmočení skutku (tvoriaceho predmet trestného stíhania) bolo strany zvoleného obhajcu sťažovateľa zaregistrované, že prítomný tlmočník má problém s tlmočením, na čo prítomný obhajca sťažovateľa upozornil prokurátora ÚŠP, ktorý sa taktiež zúčastnil časti výsluchu. Prítomný prokurátor ÚŠP však nariadil pokračovať vo výsluchu tohto svedka. V priebehu výsluchu naďalej pretrvávali problémy s tlmočením, čo je zadokumentované v zápisnici z výsluchu uvedeného svedka, a to tak (i) na strane 8., kde je uvedená námietka obhajcu sťažovateľa voči nesprávnemu tlmočeniu, na čo zareagoval prítomný tlmočník opravou formulácie podľa požiadavky obhajcu, (ii) na strane*

9., kde je uvedená výzva vyšetrovateľa určená právnenému zástupcovi svedka, ktorý tlmočníkovi pomáhal s tlmočením, a (iii) na strane 10., kde je zdokumentovaný opravný prostriedok podaný sťažovateľom prostredníctvom zvoleného obhajcu podľa SMERNICE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní pri výsluchu svedka [REDAKOVANÉ] proti nekvalitnému tlmočeniu vykonávanému dňa 05.11.2018 pribratým tlmočníkom.“.

3. Vzhľadom na uvedené žiadal prítomný obhajca sťažovateľa o prerušenie výsluchu do doby zabezpečenia kvalitného tlmočenia a z uvedeného dôvodu podal opravný prostriedok proti nekvalitnému tlmočeniu.

4. Na uvedený opravný prostriedok zareagoval priamo prítomný dozorový prokurátor, a to takto: „Žiaden takýto opravný prostriedok neexistuje a ani sa o ňom rozhodovať nebude...“ Upovedomením z 28. novembra 2018 súčasne dozorový prokurátor okrem iného oznámil, že takýto opravný prostriedok je absolútne neprípustný, a preto o ňom orgány činné v trestnom konaní nebudú ani konať.

5. Podľa sťažovateľa Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky ako „finálny ochranca práva“ zlyhal v oblasti ochrany subjektívnych práv sťažovateľa, čo má v danom prípade aj ústavný rozmer.

6. Sťažovateľ ďalej cituje obsah napadnutých ustanovení, ale tiež pasáže zo smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (ďalej len „smernica“):

«Podľa bodu 14 preambuly SMERNICE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (ďalej aj ako „Smernica 2010/64/EÚ“) platí: „Právo na tlmočenie a preklad pre tých, ktorí nehovoria jazykom konania alebo mu nerozumejú, je upravené v článku 6 EDLP, ako sa vykladá v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. Táto smernica umožňuje uplatňovanie uvedeného práva v praxi. Na tento účel je cieľom tejto smernice zabezpečiť

právo podozrivých alebo obvinených osôb na tlmočenie a preklad v trestnom konaní, aby sa zaručilo ich právo na spravodlivý proces.“

Podľa bodu 32 preambuly Smernice 2010/64/EÚ platí: „Táto smernica by mala stanoviť minimálne pravidlá. Členské štáty by mali mať možnosť rozšíriť práva upravené v tejto smernici, aby sa vyššia úroveň ochrany poskytla aj v situáciách, ktorými sa táto smernica výslovne nezaoberá. Úroveň ochrany by nikdy nemala byť nižšia, ako sú štandardy stanovené v EDLP alebo v charte, ako ich v judikatúre vykladá Európsky súd pre ľudské práva alebo Súdny dvor Európskej únie.“

Podľa čl. 1 ods. 2 Smernice č. 2010/64/EÚ platí: „Právo uvedené v odseku 1 sa vzťahuje na osoby od chvíle, keď sa od príslušných orgánov členského štátu úradným oznámením alebo inak dozvedia, že sú podozrivé alebo obvinené zo spáchania trestného činu, až do ukončenia konania, čo znamená konečné rozhodnutie o otázke, či podozrivé alebo obvinené osoby spáchali trestný čin, pričom sa v prípade potreby vzťahuje aj na odsúdenie a rozhodnutie o každom opravnom prostriedku.“

Podľa čl. 2 ods. 5 Smernice č. 2010/64/EÚ platí: „Členské štáty zabezpečia, aby v súlade s postupmi vo vnútroštátnom práve podozrivé alebo obvinené osoby mali právo podať opravný prostriedok proti rozhodnutiu, v ktorom sa konštatuje, že tlmočenie nie je potrebné, a v prípade, že tlmočenie bolo poskytnuté, možnosť podať sťažnosť, že kvalita tlmočenia nie je postačujúca na zabezpečenie spravodlivého procesu.“»

7. Sťažovateľ v nadväznosti na to poznamenáva, že „aj keď vnútroštátna úprava výslovne neustanovuje uplatnenie opravného prostriedku, tak právo Európskej únie počíta s takýmto opravným prostriedkom, a preto je potrebné posúdiť, či takýto opravný prostriedok možno podať s ohľadom na zásadu priority práva EÚ, zohľadňujúc pritom i to, že právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom je garantované čl. 47 ods. 1 Charty základných práv EÚ.“

8. S poukazom na zásadu prednosti práva Európskej únie a povinnosť eurokonformného výkladu sťažovateľ uvádza, že ak smernica poskytuje vyšší štandard ochrany základných práv, tak nemôže len s poukazom na vnútroštátnu úpravu obstať taký výklad, podľa ktorého vnútroštátno právo neumožňuje takýto opravný prostriedok, keďže

jednotlivec sa môže priamo dovolávať práva Európskej únie – v tomto prípade smernice. Sťažovateľ v tejto súvislosti upozorňuje, že nejde o ojedinelú záležitosť, keďže obdobný právny problém je predmetom i predbežnej otázky vo veci C-324/17. Podľa sťažovateľa „[j]e preto nepochybné, že obvinený môže podať opravný prostriedok proti vydaniu nekvalitnému tlmočeniu v trestnom konaní a má právo, aby sa o tomto opravnom prostriedku konalo. Ak dôsledkom napadnutých opatrení prokurátor ÚŠP rozhodol tak, že sa tomto prostriedku nebude konať, tak tým porušil označené základné práva a slobody, a tým v podstate znemožnil konať pred orgánom verejnej moci a tak poprel základné právo na opravný prostriedok podľa čl. 47 Charty základných práv EÚ. Rovnako takýmto postupom dochádza i k porušeniu práva na obhajobu, pretože právo na kvalitné tlmočenie a na konanie o opravnom prostriedku je súčasťou tohto práva, ktoré je garantované čl. 48 ods. 2 Charty základných práv EÚ. Takýmto postupom preto dochádza k tomu, že voči Slovenskej republike môže byť vyhovená medzinárodnoprávna zodpovednosť pre poučovanie práva EÚ.“.

9. S ohľadom na uvedené sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd zrušil napadnuté akty a prikázal Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky konať a rozhodnúť o opravnom prostriedku podanom 5. novembra 2018.

II.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd

každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

12. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

14. Ústavný súd opakovane pripomína, že ústavné súdnictvo a právomoc ústavného súdu sú vybudované na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, u ktorých protiústavnosť nie je možné napraviť iným spôsobom, teda najmä prostredníctvom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov zaručených príslušnými procesnými normami. Vyčerpaním opravných alebo iných právnych prostriedkov v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa má na mysli nielen ich podanie, ale aj rozhodnutie o nich.

15. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojich práv stanoviskom, resp. upovedomením dozorového prokurátora, že nebude rozhodovať o jeho námietkach proti nekvalitnému tlmočeniu počas výsluchu svedka v prípravnom trestnom konaní, pretože takýto opravný prostriedok neexistuje. Týmto postupom malo byť zasiahnuté do práv sťažovateľa na účinný opravný prostriedok a na obhajobu.

16. Podľa § 162 Trestného poriadku orgány činné v trestnom konaní rozhodujú, ak zákon nestanovuje niečo iné alebo ak rozhodnutie nemá operatívno-technickú povahu, uznesením. Podľa § 230 ods. 2 písm. c) Trestného poriadku je pri výkone dozoru prokurátor

oprávnený zúčastniť sa na vykonávaní úkonov policajta, osobne vykonať jednotlivý úkon alebo aj celé vyšetrovanie, alebo skrátené vyšetrovanie a vydať rozhodnutie v ktorejkoľvek veci; pritom postupuje podľa tohto zákona; proti takémuto rozhodnutiu prokurátora je prípustná sťažnosť rovnako ako proti rozhodnutiu policajta.

17. V posudzovanej veci sa dozorový prokurátor zúčastnil vyšetrovacieho úkonu v rámci výkonu svojich dozorových právomocí podľa § 230 Trestného poriadku, pričom sám rozhodol tak, že nebude rozhodovať o námietkach proti spôsobu tlmočenia, pretože takýto opravný prostriedok podľa jeho názoru neexistuje. Proti uvedenému rozhodnutiu dozorového prokurátora mohol sťažovateľ podať sťažnosť za podmienok uvedených v § 230 ods. 2 písm. c) Trestného poriadku v spojení s § 185 a nasl. Trestného poriadku.

18. Ďalšou možnosťou obrany sťažovateľa bol postup podľa príkazu generálneho prokurátora Slovenskej republiky z 12. mája 2017 o postupe prokurátorov pri vybavovaní žiadostí o preskúmanie zákonnosti v trestnom konaní [uverejnený v Zbierke služobných predpisov generálneho prokurátora Slovenskej republiky pod č. 6/2017 (ďalej len „príkaz“)], podľa ktorého je prokurátor na základe žiadosti, ktorou sa rozumie okrem iného „*žiadosť o preskúmanie postupu prokurátora v priebehu trestného konania*“ [čl. 2 ods. 1 písm. c) príkazu], povinný preskúmať všetky okolnosti rozhodné pre posúdenie, či došlo k porušeniu zákonnosti (čl. 11 príkazu). Ak žiadosť smeruje proti postupu alebo rozhodnutiu dozorového prokurátora, vybaví ju prokurátor určený nadriadeným prokurátorom ustanoveným v § 54 ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (čl. 8 ods. 2 príkazu). Podľa čl. 11 ods. 4 príkazu: „*Ak prokurátor zistí, že žiadosť je dôvodná, vykoná príslušné opatrenia na odstránenie porušenia zákonnosti.*“

19. Nevyužitie uvedených možností ochrany označených práv sťažovateľa nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

20. Ústavný súd nad rámec uvedeného dodáva, že trestné konanie v uvedenej veci sa nachádza vo fáze prípravného konania, do ktorého ústavný súd môže vstupovať len veľmi výnimočne (obvykle tak činí len v súvislosti s rozhodnutiami, ktoré sú spôsobilé priamo zasiahnuť do základných práv a slobôd, ako sú napr. väzobné rozhodnutia). Pokiaľ ide o právo na obhajobu, na jeho dodržiavanie majú dohliadať predovšetkým všeobecné súdy. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej je trestné konanie od svojho začiatku až do jeho konca procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd trestne stíhanej osoby môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05). Ku kontrole zo strany všeobecných súdov dochádza v každej fáze ich rozhodovania, počínajúc preskúmaním obžaloby podľa § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku a končiac dovolacím prieskumom. Vo všetkých fázach súdneho konania môže sťažovateľ namietať porušenie práva na obhajobu.

21. Už uvedené závery učinil ústavný súd bez toho, aby sa musel zaoberať otázkou, či je vôbec citovaná smernica na prípad výsluchu svedka v trestnej veci vedenej proti sťažovateľovi vecne aplikovateľná. Pozornosti ústavného súdu tiež nemohol ujsť vnútorný rozpor v tvrdení sťažovateľa, resp. obhajcu, podľa ktorého bolo tlmočenie také nekvalitné, že tým bolo zasiahnuté do jeho práva na obhajobu, pričom však zo sťažnosti zároveň vyplýva, že obhajca sťažovateľa korigoval podľa neho nesprávne preklady tlmočičky, čo navodzuje dojem, že obsahu výsluchu až príliš dobre rozumel.

22. S ohľadom na už uvedené ústavný súd odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2019